

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK 2010

Inspektionsunderlag med bilagor för egenkontroll
av avloppsreningsverk över 200 pe.

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

INLEDNING

Syftet med detta underlag är att ge er ansvariga på avloppsreningsverken stöd och vägledning i arbetet med att se över ert egenkontrollprogram. Underlaget är uppbyggd kring kraven i egenkontrollförordningen samt gällande föreskrifter och inriktar sig främst mot kontroll av kväve och fosforutsläpp.

Observera att detta underlag endast tar upp en begränsad del av egenkontrollen!

Underlaget består av frågor, lagrum (Bilaga A1 och A2), samt kommentarer och tips till några av frågorna (Bilaga A3).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	SIDA
UPPGIFTER OM VERKSAMHETEN	5
1. EGENKONTROLL	8
2. ANSVARFÖRDELNING	9
3. RUTINER FÖR DRIFT OCH KONTROLL	11
4. RISKBEDÖMNING	14
5. DRIFTSSTÖRNINGAR	15
6. KEMIKALIELISTA	17
7. KONTROLL AV MÄTINSTRUMENT / LABORATORIEUTRUSTNING	18
8. KONTROLL AV PROVTAGNINGsutrustning	20
BILAGA A1 OCH A2	22
Sammanställningar av lagar och länkar Miljösamverkan Västra Götalands sammanställning	
BILAGA A3 – KOMMENTARER TILL FRÅGORNA	26

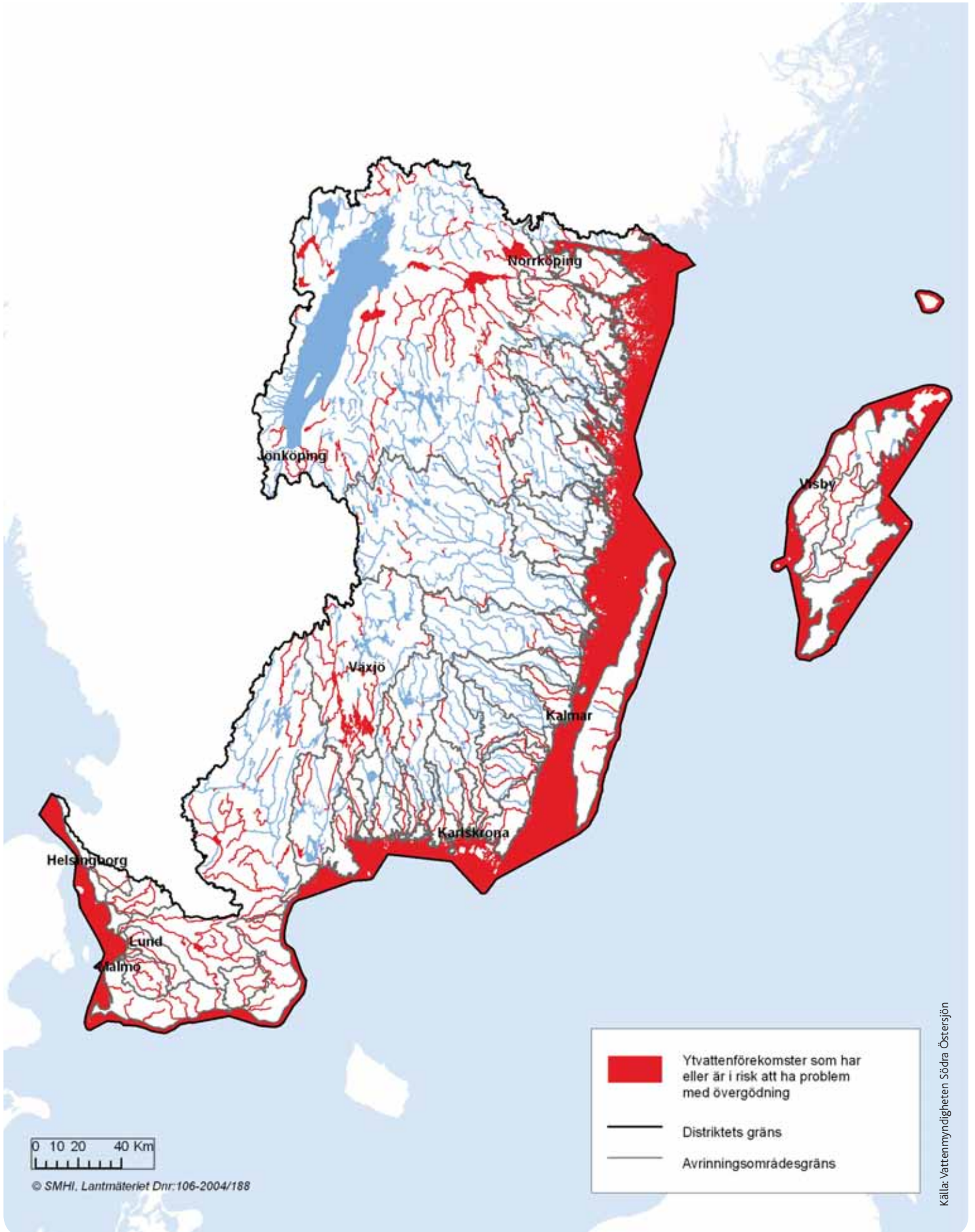
KORT OM UNDERLAGET OCH PROJEKTET

Detta underlag har tagits fram av arbetsgruppen för projektet "Tillsyn av avloppsreningsverk". Miljösamverkan Sydost samordnar projektet. Genom samverkan bidrar vi bland annat till en likvärdig bedömning av företagen i Kalmar respektive Gotlands län och ökar kompetensen hos både företagare och miljöhandläggare.

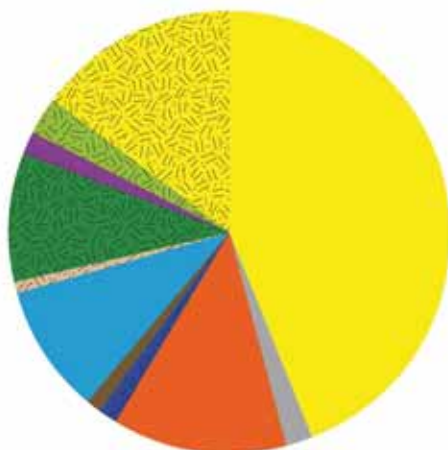
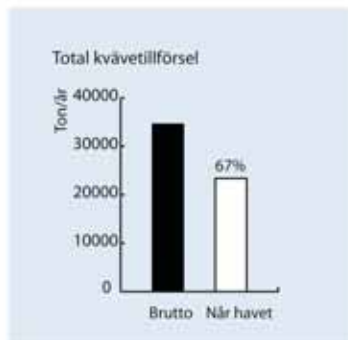
Miljösamverkan Sydost ägs av Kalmar och Gotlands läns kommunala miljöförvaltningar, länsstyrelserna i båda dessa län och Regionförbundet i Kalmar län.

Inspektionsunderlaget finns också digitalt under följande länk
www.miljosamverkansydost.se > "Tillsyn av avloppsreningsverk"

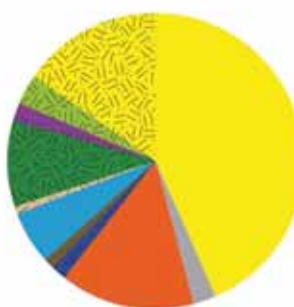
YTVATTENFÖREKOMSTER MED ÖVERGÖDNINGSPROBLEM

Tillförsel av kväve från källa till hav
Södra Östersjöns vattendistrikt

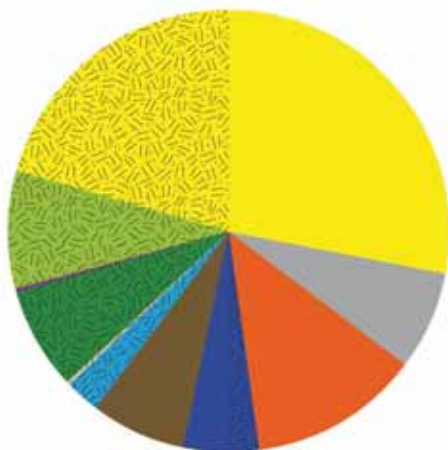
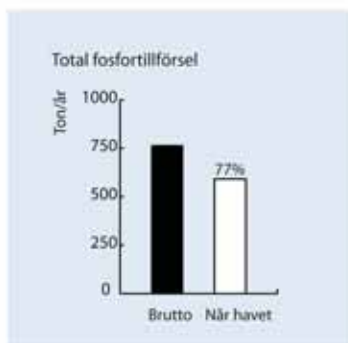

Kvävetransport brutto till vattendrag och sjöar (34 600 ton)

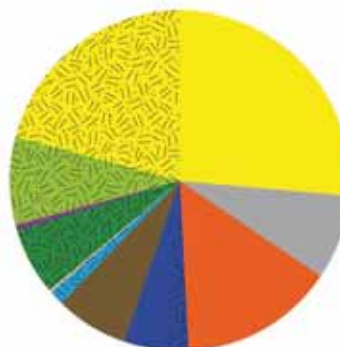

Kväve netto som når havet (23 400 ton)

Tillförsel av fosfor från källa till hav
Södra Östersjöns vattendistrikt

Fosfortransport brutto till vattendrag och sjöar (770 ton)

Fosfor netto som når havet (590 ton)

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVÄRK

UPPGIFTER OM VERKSAMHETEN

Fyll i uppgifter och beskrivning innan besöket!

ANLÄGGNINGSNAMN: _____

VERKSAMHETSUTÖVARE: _____

KONTAKTPERSON: _____

TELEFONNUMMER: _____

E-POST: _____

VERKSAMHETSTYP: B C U* (B > 2000 pe, C 201-2000 pe, U övriga)

INSPEKTIONSDAG: _____

NÄRVARANDE VID BESÖKET: _____

HANDLÄGGARES NAMN: _____

BESÖKETS LÄNGD? _____ (Underlag vid debitering)

* Förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll (1998:901) gäller inte U-verksamheter.
Observera att detta underlag är anpassat efter B- och C- anläggningar!

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

BESKRIVNING AV AVLOPPSRENINGSVERKET

DIMENSIONERING: _____

(enligt ansökan/anmälan, exempelvis antal pe eller max GVB*):

ANSLUTNA: _____

(antal pe/max GVB*)

HUR SER BEMANNINGEN UT? _____

RECIPIENTENS NAMN: _____

**VILKEN KEMISK OCH
EKOLOGISK STATUSKLASSNING
HAR RECIPIENTEN ENLIGT
VATTENFÖRVALTNINGEN:** _____

För mera information se

<http://www.gis.lst.se/vattenkartan/> _____

**FINNS PROBLEM MED TILL
RENINGSVERKET, EVENTUELLA
ANSLUTNA VERKSAMHETER?** _____

**KLARAS SAMTLIGA
VILLKOR/FÖRELAGDA
FÖRSIKTIGHETSMÅTT?**

JA NEJ

OM NEJ ANGE ORSAK: _____

GVB*= Definitionen för maximal genomsnittlig veckobelastning är enligt SNFS 1994:7 följande: "Belastningen uttryckt i pe skall beräknas på grundval av den maximala genomsnittliga veckobelastning som tillförs reningsverket under ett år. Hänsyn skall inte tas till exceptionella förhållanden, exempelvis sådana som uppstår vid kraftig nederbörd.

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVÄRK

TEKNISK BESKRIVNING

MEKANISK RENING (typ): _____

BIOLOGISK RENING (typ): _____

KEMISK RENING: _____
(Förfällning/simultanfällning/efterfällning)

FÄLLNINGSKEMIKALIE: _____

DOSERINGSTEKNIK: _____

SKER SPECIFIK KVÄVERENING: _____
(gäller för verk över 10 000 pe):

FINNS YTTERLIGARE
RENINGSSTEG INOM VERKET: _____

FINNS EFTERPOLERING? JA NEJ

FINNS AKTUELLA
FÖRELÄGGANDEN? JA NEJ

OM JA, BESKRIV KORT: _____

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

1 FRÅGOR OM EGENKONTROLL

Du som verksamhetsutövare ska enligt miljöbalken planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön. Egenkontrollen är ett verktyg som ska hjälpa dig att ha koll på hur din verksamhet påverkar miljön och att skapa de rutiner som behövs för att din verksamhet ska leva upp till miljöbalkens krav. Väl fungerande rutiner i verksamheten ger bra förutsättningar för att fel på utrustning och felaktig hantering upptäcks tidigt. Detta underlag kan ge råd om vad som bör ingå i ett egenkontrollprogram.

Lagrum: Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarns egenkontroll gäller för verksamheter som är tillstånds (B) eller anmälningspliktiga (C).

1

Åtgärdas

Finns ett egenkontrollprogram?

Ja

Delvis

Nej

ÅTGÄRD FÖR B- OCH C- ANLÄGGNINGAR:

Ett egenkontrollprogram upprättas

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

2 FRÅGOR OM ANSVARFÖRDELNING

Syftet med att fördela ansvar och befogenheter i verksamheten är att förebygga att sådant sker som kan ha inverkan på miljö eller hälsa. I anmälningspliktiga och tillståndspliktiga verksamheter är det ett krav att det ska finnas en fördelning av det organisatoriska ansvaret för sådana arbetsuppgifter som har betydelse enligt Miljöbalken, föreskrifter, domar och beslut. Det innebär att du som verksamhetsansvarig måste veta vilka föreskrifter som gäller för din verksamhet för att sedan kunna fördela ansvaret på personalen och dokumentera vem som gör vad. Ansvarsfördelningen ska beskrivas med namnet eller en funktion på den ansvarige, det räcker t.ex. inte med en arbetsgrupp. Den som tilldelas ansvar ska också ha kompetens, befogenheter och de resurser som krävs för att kunna vidta nödvändiga åtgärder. Ansvarsfördelningen ska undertecknas av högsta ansvarige för verksamheten.

Lagrum: 4§ För varje verksamhet skall finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten enligt

1. miljöbalken
2. föreskrifter som meddelas med stöd av miljöbalken
3. domar och beslut rörande verksamhetens bedrivande och kontroll meddelade med stöd av de författningar som avses i 1 och 2.

 Enligt punkt 2.3.1. i bilagan till Förordning (1998:950) om miljösanktionsavgifter kan miljösanktionsavgift utdömas om verksamhetsutövaren överträder 4 § i Förordning (1998:901) om verksamhetsutövaren egenkontroll genom att bedriva verksamhet utan att det finns någon fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret, B-verksamhet 25 000 kr.

2A

Åtgärdas	Finns dokumentation över det organisatoriska ansvaret?
☐	☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nej ÅTGÄRD: En fullständig ansvarsfördelning upprätts. Miljösanktionsavgift ska övervägas för B-verksamheter som inte har någon dokumentation över ansvaret, se ovan. <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

2B

Åtgärdas	Finns ansvarig utsedd för att miljöbalkens bestämmelser, föreskrifter, domar och gällande verksamheten följs?
☐	☐ Ja
☐	☐ Delvis ÅTGÄRD: Ansvarig/a utses och namnen dokumenteras.
☐	☐ Nej

2C

Åtgärdas	Är dokumentationen underskriven/fastställd av VD/styrelse?
☐	☐ Ja
☐	☐ Nej ÅTGÄRD: Ansvarfördelningen underskrivs/fastställs. Miljösanktionsavgift ska övervägas för B-verksamheter som inte har någon dokumentation över ansvaret.

2D

Åtgärdas	Har ni sammanställt vilka lagar/föreskrifter som gäller er verksamhet? (för exempel se bilaga A1 och A2)
☐	☐ Ja
☐	☐ Delvis ÅTGÄRD: Aktuella lagar och föreskrifter som berör verksamheten sammanställs.
☐	☐ Nej

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

3 RUTINER FÖR DRIFT OCH KONTROLL

Utrustning, både för drift och kontroll ska vara kontrollerade och i gott skick för att större driftsäkerhet ska uppnås. Skriftliga rutiner ska finnas så att det säkerställs att utrustning underhålls och kontrolleras. Detta är särskilt användbart när det kommer annan personal, som vanligtvis inte ansvarar för avloppsreningsverket, till exempel vid sjukdomsfall och semestrar. Rutinerna ska bland annat innehålla vad som ska utföras samt hur ofta. Rutiner ska ses över och uppdateras regelbundet till exempel en gång per år eller mer sällan för mindre verk. Dokumentationen ska sparas i fem år. I bilagan till frågorna finns aktuella lagar angivna.

Lagrum: Enligt 5§ förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll så ska verksamhetsutövaren ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, för att förebygga skador på hälsa och miljö. Det som föreskrivs i första stycket ska dokumenteras.

 Enligt punkt 2.3.2 i bilagan till Förordning (1998:950) om miljöstraffavgifter kan miljöstraffavgift utdömas om verksamhetsutövaren överträder 5§ i Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll genom att bedriva verksamhet utan att det finns några dokumenterade rutiner för fortlöpande kontroll, B-verksamhet: 10 000 kr Enligt punkt 2.4.1 i ovanstående bilaga kan miljöstraffavgift utdömas om verksamhetsutövaren överträder 5§ i NFS 2000:15 genom att utföra mätningar och provtagningar utan att någon dokumentation görs är avgiften för B-verksamhet: 10 000 kr, C-verksamhet 3 000 kr.

Enligt 19§ i NFS 1990:14 ska alla underhållsåtgärder och funktionskontroller av mätutrustning journalföras.

3A-G

Åtgärdas	Skriftliga rutiner
	Finns skriftliga rutiner för skötsel och kontroll av ... A. ... larm ☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej aktuellt B. ... provtagningsutrustning ☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej aktuellt C. ... analysutrustning ☐ Ja ☐ Nej ☐ Ej aktuellt
	D. Finns journaler där det dokumenteras att skötsel och kontroll utförts? ☐ Ja ☐ Nej E. Finns skriftliga rutiner för att åtgärda avvikelser som framkommer vid drift och kontroll? ☐ Ja ☐ Nej F. Finns avvikelser och åtgärder dokumenterade i journaler? ☐ Ja ☐ Nej
☐	OM NEJ under 3A-3F: ÅTGÄRD: Om inga rutiner finns för dokumentation av fortlöpande kontroll/mätningar ska miljöstraffavgift övervägas! Se §§ ovan. G. Hur ofta ses rutinerna över och uppdateras? ☐ varje år ☐ vartannat år ☐ mer sällan _____

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

Avloppsreningsverkens utsläpp och provtagningsfrekvens finns bland annat reglerade i föreskrifterna NFS 1990:14, NFS 2000:15 samt i NFS 1990:11.

3H-L

Åtgärdas	Provtagning																
☐	<p>H. Mäts utgående flöde i avloppsreningsverk > 500 pe? ☐ Ja ☐ Nej</p> <p>OM NEJ – ÅTGÄRD: Utgående flöde ska mätas på avloppsreningsverk > 500 pe.</p>																
☐	<p>I. Utförs provtagningen enligt ett rullande schema med provtagningar på olika veckodagar så att provtagningen representerar utsläppen till vatten? ☐ Ja ☐ Nej</p> <p>OM NEJ – ÅTGÄRD: Provtagningsschema upprättas</p> <p>För verk över 20 000 pe finns krav på ett fastlagt provtagningschema enligt 1990:14, 6§. För övriga verk gäller miljöbalkens kunskapskrav 2:2.</p>																
	<p>J. Hur många prov togs av fosfor (P-tot) under 2009? _____ Hur många prov togs av kväve (N-tot) under 2009? _____</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">KRAV PÅ PROVTAGNINGSFREKVENSN ENLIGT: NFS 1990:14, 5§</th> </tr> <tr> <th>Parameter/pe</th> <th>201-2000</th> <th>2001-20 000</th> <th>> 20 000</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>P-tot</td> <td>8 dp/år</td> <td>2 dp/månad</td> <td>1 vp/vecka</td> </tr> <tr> <td>N tot</td> <td>8 dp/år</td> <td>2 dp/månad</td> <td>1 vp/vecka</td> </tr> </tbody> </table> <p>dp=dygnsprov vp=veckoprov</p>	KRAV PÅ PROVTAGNINGSFREKVENSN ENLIGT: NFS 1990:14, 5§				Parameter/pe	201-2000	2001-20 000	> 20 000	P-tot	8 dp/år	2 dp/månad	1 vp/vecka	N tot	8 dp/år	2 dp/månad	1 vp/vecka
KRAV PÅ PROVTAGNINGSFREKVENSN ENLIGT: NFS 1990:14, 5§																	
Parameter/pe	201-2000	2001-20 000	> 20 000														
P-tot	8 dp/år	2 dp/månad	1 vp/vecka														
N tot	8 dp/år	2 dp/månad	1 vp/vecka														
☐	<p>K. Motsvarar antalet prov kraven enligt ovan? ☐ Ja ☐ Nej</p> <p>OM NEJ – ÅTGÄRD: Förslag till provtagningsprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten. Om inga provresultat finns dokumenterade ska miljöstraffsavgift övervägas. Se 1998:950, 2.4.1.</p>																
☐	<p>L. Ligger halterna av fosfor (P-tot) och kväve (N-tot) inom gällande tillstånd/anmälan för verksamheten? ☐ Ja ☐ Nej</p> <p>OM NEJ – ÅTGÄRD: Åtalsanmälan ska övervägas av tillsynsmyndigheten för B-verksamheter med stöd av MB 29.4.2.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>																

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

4 RISKBEDÖMNING

Genom att riskbedöma verksamheten kan de största miljöriskerna identifieras och avlägsnas. Ta reda på vilka riskerna är inom verksamheten och hur stor sannolikheten är för att en olycka inträffar. Satsa på att åtgärda den största risken först. Planera in åtgärder efter riskbedömningen. Riskbedömningen behöver revideras löpande och göras utifrån normal drift, förändringar och driftstörningar. Riskbedömningens omfattning och hur ofta revidering behöver ske avgörs av reningsverkets storlek. En stor hälsorisk är exempelvis om avloppsvatten kan sugas in i dricksvattenledningarna!

Lagrum: 6 § 1 stycket: Verksamhetsutövaren ska fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet av undersökningar och bedömningar ska dokumenteras.

4A

Åtgärdas

Finns en dokumenterad riskbedömning?

Ja

Nej

ÅTGÄRD:

En dokumenterad riskbedömning upprättas.

4B

Åtgärdas

Genomförs regelbunden riskbedömning?

Ja Hur ofta: _____

Nej

ÅTGÄRD:

Riskbedömningen hålls aktuell .

4C

Åtgärdas

Finns det en åtgärdsplan kopplad till riskbedömningen?

Ja

Nej

ÅTGÄRD:

En åtgärdsplan kopplas till riskbedömningen.

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

5 DRIFTSSTÖRNINGAR

Bra rutiner och ett snabbt ingripande kan minska olägenheter och skador vid en driftstörning. Verksamhetsutövaren ska direkt kontakta tillsynsmyndigheten vid driftstörning, olycka eller liknande som kan skada hälsa eller miljön. Räddningstjänsten ska larmas först om behov finns! Rutiner bör innehålla uppgifter om hur kontakt tas när myndigheten är stängd. Ett fax eller e-post (till en adress som öppnas dagligen) bör skickas efter kontorstid och kompletteras med telefonkontakt. Exempel på driftstörning är: överskridande av villkor, brand, okontrollerade utsläpp, olycka, onormalt buller eller planerade överutsläpp.

Lagrum: 6 § 2 stycket: *Inträffar i verksamheten en driftstörning eller liknande händelse som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljön, ska verksamhetsutövaren omgående underrätta tillsynsmyndigheten om detta.*

 Det är åtalbart enligt 29 kap 5 § punkt 2 MB att inte underrätta tillsynsmyndigheten om en driftstörning som kan skada människors hälsa eller miljön.

5A-C

Åtgärdas	Tillsynsmyndigheten
	A. Finns skriftliga rutiner för att underrätta tillsynsmyndigheten? ☐ Ja ☐ Nej
	B. Finns rätt kontaktuppgifter till tillsynsmyndigheten? ☐ Ja ☐ Nej
	C. Framgår det vem som har ansvaret att underrätta? ☐ Ja ☐ Nej
☐	OM NEJ A/C – ÅTGÄRD: Rutiner för att underrätta tillsynsmyndigheten vid driftstörningar dokumenteras.

5D-E

Åtgärdas	Bräddad volym (Gäller för >500 pe – se definitionen i bilaga A3)
	D. Kontrolleras bräddad volym och frekvens i verket genom mätning? ☐ Ja ☐ Nej ☐ < 500 pe
	E. Kontrolleras bräddad volym* på ledningsnätet genom mätning/beräkningar? ☐ Ja ☐ Nej ☐ < 500 pe
	* Se definition i bilaga 3A
☐	OM NEJ D/E – ÅTGÄRD: Ett förslag till hur kontroll av bräddad volym i verket och på ledningsnätet kontrolleras ska lämnas till tillsynsmyndigheten. <hr/>

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVÄRK

5F

Åtgärdas	Bedrivs arbete för att minimera bräddningar?
☐	☐ Ja HUR: ☐ Saneringsplan ☐ Annat
☒	ÅTGÄRD: En plan för att minimera bräddningar tas fram. <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

5G

Åtgärdas	Finns beredskap om det biologiska reningssteget slås ut?
☐	☐ Ja
☒	ÅTGÄRD: Riskbedömning med åtgärder upprättas för ovanstående driftsstörning. <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

6 KEMIKALIELISTA

En kemikalielista ska finnas och hållas aktuell. Den ska innehålla en sammanställning över vilka kemikalier som använts samt i vilka mängder. Den ska även innehålla uppgifter om kemikaliernas miljö- och hälsoskadlighet och är ett stöd i arbetet att ständigt byta ut de farligaste kemikalierna. Kolla exempelvis att de fällningskemikalier ni använder inte innehåller höga tungmetallhalter.

Säkerhetsdatablad/varuinformationsblad innehåller information om kemikaliernas miljö- och hälsoskadlighet. Kemikalielistan ska sparas i fem år.

Miljösamverkan Sydost har tagit fram särskild material för företag som stöd i kemikaliearbetet. För mera information se: <http://www.miljosamverkansydost.se/inspektionsunderlag-kemikalier.pdf>

Lagrum: 7§ Verksamhetsutövaren skall förteckna de kemiska produkter samt biotekniska organismer som hanteras inom verksamheten och som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt.

Förteckningen skall uppta följande uppgifter om produkterna eller organismerna:

1. Produktens eller organismens namn.
2. Omfattningen och användningen av produkten eller organismen,
3. Information om produktens eller organismens hälso- och miljöskadlighet, samt
4. produktens eller organismens klassificering med avseende på hälso- eller miljöfarlighet.

Om ingen kemikalielista finns utdöms miljöstraffavgift (enligt 1998:950) A-verksamhet 50 000, B-verksamhet 25 000.

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVERK

7 KONTROLL AV MÄTINSTRUMENT / LABORATORIEUTRUSTNING

I Naturvårdsverkets föreskrifter (1990:14) om kontroll av utsläpp till vatten- och markrecipient från anläggningar för behandling av avloppsvatten från tätbebyggelse står att anläggningar för behandling av avloppsvatten från tätbebyggelse med mer än 200 invånare, eller motsvarande föroreningsmängd (dock ej infiltrationsanläggningar och markbäddar), ska kontrollera bland annat utsläppta mängder av BOD7, totalfosfor och totalkväve per kalenderår. Vidare finns i samma förordning bestämmelser för exempelvis mätutrustning och underhåll av denna.

Lagrum: Enligt 5§ förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll så ska verksamhetsutövaren ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, för att förebygga skador på hälsa och miljö. Det som föreskrivs i första stycket ska dokumenteras.

Enligt punkt 2.3.2. i bilagan till Förordning (1998:950) om miljöstraffavgifter kan miljöstraffavgift utdömas om verksamhetsutövaren överträder 5§ i Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll genom att bedriva verksamhet utan att det finns några dokumenterade rutiner för fortlöpande kontroll, B-verksamhet: 10 000 kr.

Denna kontroll görs inne i verkets laboratorie- eller provtagningsrum, om något sådant finns på verket.

Välj en villkorsparameter med ett gränsvärde/riktvärde/begränsningsvärde som kontrolleras med ett mätinstrument.

Ange: Villkorsnummer/förelagd försiktighetsåtgärd: _____

Parameter: _____

Instrumentets namn: _____

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVVERK

8 KONTROLL AV PROVTAGNINGSMUTRUSTNING

Titta på provtagningsutrustning vid inkommande och utgående vatten.

8A-F

Åtgärdas	Provtagningsutrustning
☐	A. Finns avlagringar eller påväxt i provtagare eller slangar? INGÅENDE: ☐ Ja ☐ Nej UTGÅENDE: ☐ Ja ☐ Nej OM JA – ÅTGÄRD: Provtagare och slangar ska hållas rena från beläggningar. Rutiner för regelbunden rengöring upprättas.
☐	B. Finns kylskåp? INGÅENDE: ☐ Ja ☐ Nej UTGÅENDE: ☐ Ja ☐ Nej OM NEJ – ÅTGÄRD: Kylskåp med termometer införskaffas.
☐	C. Ligger temperaturen mellan 0-4° C*? INGÅENDE: ☐ Ja ☐ Nej UTGÅENDE: ☐ Ja ☐ Nej OM NEJ – ÅTGÄRD: Se till att temperaturen ligger mellan 0-4° C. * Se kommentarer i bilaga 3A.
☐	D. Är uppsamlingsbehållaren rengjord? INGÅENDE: ☐ Ja ☐ Nej UTGÅENDE: ☐ Ja ☐ Nej OM NEJ – ÅTGÄRD: Uppsamlingsbehållare ska hållas rena. Rutiner för regelbunden rengöring bör upprättas.
☐	E. Överstiger tidsintervallet mellan två delprov tio minuter? ☐ Ja ☐ Nej OM JA – ÅTGÄRD: Rutiner för provuttag upprättas och tidsintervallen regleras. OBS! Kontrollera att vattnet är omblandat vid provtagningspunkten.
☐	F. Finns ansvarig utsedd för provtagning? ☐ Ja ☐ Nej OM NEJ – ÅTGÄRD: Ansvarig för provtagningen utses.
	<hr/> <hr/> <hr/>

EGENKONTROLL AV AVLOPPSRENINGSVÄRK

SAMMANFATTNING AV INSPEKTIONEN

	ANTAL ÅTGÄRDER
EGENKONTROLL:	_____
ANSVARSFÖRDELNING:	_____
DRIFT OCH KONTROLL:	_____
RISKBEDÖMNING:	_____
DRIFTSSTÖRNINGAR:	_____
KONTROLL AV MÄTINSTRUMENT:	_____
KONTROLL AV PROVTAGNINGSSUTRUSTNING:	_____

TOTALT: _____ 0 _____

ÅTGÄRDERNA VIDTAS EFTER ÖVERENSKOMMELSE MED FÖRETAGETS REPRESENTANT

DATUM

A. SAMMANSTÄLLNING AV LAGAR OCH LÄNKAR

Nedan följer några viktiga lagar och föreskrifter som är aktuella för avloppsreningsverk:

- Miljöbalken (SFS 1998:808).
- Förordning (SFS 1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll.
- Förordning (SFS 1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.
- Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1990:14) om kontroll av utsläpp till vatten- och markrecipient från anläggningar för behandling av avloppsvatten från tätbebyggelse.
- Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1994:7) om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse.
- Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1990:11) om kontroll av vatten vid ackrediterade laboratorier m.m.
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2000:15) om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter.
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2006:9) om miljörapport.
- Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1994:2) om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket.
- Förordning (SFS 1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter. 20 § anger metallhalter för avloppsslam för jordbruksändamål.
- Förordning (SFS 1998:950) om miljöstraffavgifter.

Observera att ovanstående uppräkningslista endast utgör exempel på lagstiftningsområden, flera lagstiftningar kan vara aktuella. För sammanställning av viktiga §§ se Miljösamverkan Västra Götalands "Handledning för tillsyn av avloppsanläggningar > 25 pe" från 2005. (<http://www.miljosamverkan.se/sv/Ovriga-sidor/Miljosamverkan-Vastra-Gotaland>)

Scheman som sammanfattar vilka anläggningar som berörs av vad i lagstiftningen

Bestämmelser	Storlek →		Annan typ än markb/infiltr					
	Markb/infiltr	Typ →	>200 - 2 000 pe	>2 000 - 10 000 pe	>10 000 -15 000 pe	>15 000 - 20 000 pe	>20 00 - 100 000 pe	>100 000 pe
Anmälningspliktig C, Tillståndspliktig B	C				B			
Omfattas av egenkontrollförordningen			Ja					
Miljörapport	-			Ja				
Kontroll och rapportering enl. SNFS 1990:14	-			Ja				
Prov på COD _{Cr} , BOD ₇ , P-tot, N-tot enl. SNFS 1990:14	-			Ja				
Prov på NH ₄ -N enl. SNFS 1990:14	-			Ja				
Prov på Hg, Cd, Pb, Cu, Zn, Cr och Ni enl. SNFS 1990:14	-			Ja				
Krav enligt SNFS 1994:7: Datum då sekundär rening/högsta halt av BOD ₇ /COD _{Cr} ska klaras ¹				2005-12-31 om utsläpp i sötvatten	2005-12-31		2000-12-31	
Krav enligt SNFS 1994:7 på kväverening (riktvärden, årsmedel) vid havs- och kustområden					≤15 mg/l N-tot, eller ≥70 % reduktion			≤10 mg/l N-tot ² , eller ≥70 % reduktion

¹ Högsta koncentration (årsmedelvärde) BOD₇ 15 mg O₂/l (gränsvärde), COD_{Cr} 70 mg O₂/l (riktvärde). COD_{Cr} kan ersättas av en annan parameter: Totalt organiskt kol (TOC) eller total oxygenförbrukning (TOD), om ett bestämt förhållande kan fastslås mellan COD_{Cr} och ersättningsparametern. Alternativa krav som får tillämpas anges i föreskrifternas bilaga 1

² Alternativt: dygnsmedelvärde <20 vid dygnsmedeltemp. i avloppet på +12 °C eller mer.

Närmare om kraven enligt SNFS 1990:14 avseende prover/mätning samt rapportering.

Prover/mätning	>200 - 500 pe	>500 - 2 000 pe	>2 000 - 10 000 pe	>10 000 - 20 000 pe	>20 000 pe
Behandlat utgående: Flöde	-				
Behandlat utgående: Provtagning	Tidsproportionell. Eitt delprov/10:e minut.		Kontinuerlig mätning och registrering av flöde		
COD _{Cr}	4 dp/år	2 dp/månad	Flödesproportionell		
BOD ₇	8 dp/år	2 dp/månad			2 vp/månad
P-tot	8 dp/år	2 dp/månad			1 dp/vecka
N-tot	8 dp/år	2 dp/månad			1 vp/vecka
NH ₄ -N				2 dp/månad	1 dp/vecka
Hg, Cd, Pb, Cu, Zn, Cr, Ni		-			1 dp/vecka
Bräddat i verket: Flöde/frekvens	-	Bestämning av bräddningsfrekvens respektive bräddad volym per dygn med hjälp av kontinuerlig mätning och registrering.			1 vp/månad
Bräddat i verket: Provtagning	-		Tidsproportionell. Ett delprov var tionde minut under tiden för bräddningen.		Kontinuerlig mätning och registrering av flöde
COD _{Cr}	-		1 dp/vecka		Flödesproportionell
BOD ₇	-		1 dp/vecka		1 vp/vecka
P-tot	-		1 dp/vecka		1 dp/vecka
N-tot	-		1 dp/vecka		1 vp/vecka
NH ₄ -N	-		1 dp/vecka	1 dp/vecka	1 dp/vecka
Hg, Cd, Pb, Cu, Zn, Cr, Ni					1 dp/vecka
Bräddat från nät				Bestämning av bräddad volym med hjälp av mätning eller beräkning.	1 vp/vecka

Prover/mätning	>200 - 500 pe	>500 - 2 000 pe	>2 000 - 10 000 pe	>10 000 - 20 000 pe	>20 000 pe
Rapportering, årlig					
Behandlat utgående: Flöde	-			Årsmedelvärde m ³ /d och m ³ /år	
Behandlat utgående: Resp. kontrollparameter enl. ovan	Årsmedelvärde mg/l			Årsmedelvärde mg/l Total utsläppsmängd kg/år eller ton/år	
Bräddat i verket: Flöde/frekvens/behandling	-		Eventuell behandling under året, Bräddad volym /bräddflöde m ³ /år		
Bräddat i verket: Resp. kontrollparameter enl. ovan	-			Årsmedelvärde mg/l Total utsläppsmängd kg/år eller ton/år	
Bräddat från nät	-		Antal bräddningar under året, Plats eller platser för bräddning(arna), Bräddad volym m ³ /år		

dp: dygnsprov, vp: veckoprov

Anm: Krav på fosforering saknas i föreskrifterna, men krav på högsta halt P-tot brukar tas med i tillståndsbeslut, ofta något mellan 0,3 och 1,0 mg/l.

Tabellerna är hämtade ur Miljösamverkan Västra Götalands tillsynshandledning ”Handledning för tillsyn av avloppsanläggningar >25 pe”. Uppgifterna är ändrade för att stämma med de ändringar i lagstiftningen som har införts efter handledningens tillkomst. Tabellen återger givetvis inte alla detaljer, och bestämmelser om miljöstraffsavgifter har utelämnats. Markbädd eller infiltration (Markb/infiltr) har antagits inte förekomma i anläggningar för mer än 2000 pe.

B. KOMMENTARER TILL FRÅGORNA

Här kan du hitta mera information och bra länkar till varje fråga!

I "VISS" (VattenInformationsSystem Sverige) eller vattenkartan kan vattenförekomsternas statusklassning enligt vattenförvaltningen utläsas.

<http://www.viss.lst.se/>

<http://www.vattenkartan.se/>

1 A

Egenkontrollförelagningen gäller för alla som bedriver yrkesmässig verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig. Egenkontrollen ska anpassas till verksamheten. En komplex verksamhet med en stor risk för människors hälsa eller miljön bör ha en mer omfattande egenkontroll än om den är enkel eller innebär en liten risk för miljön. Omvända bevisbördan gäller, verksamhetsutövaren är skyldig att undersöka och redovisa sin miljöpåverkan. För mer information om egenkontroll rekommenderas följande material:

- Förelagning om verksamhetsutövarens egenkontroll (SFS 1998:901)
- Naturvårdsverkets handbok (2001:3) "Egenkontroll en fortlöpande process"
- Naturvårdsverkets allmänna råd om egenkontroll (NFS 2001:2)
- Egenkontroll för C-verksamheter – En metod för att driva miljöarbete Naturvårdsverkets fakta 8256 juni 2006.

På Naturvårdsverkets länk om egenkontroll kan rapporter och information om egenkontroll laddas hem kostnadsfritt! <http://www.naturvardsverket.se/sv/Lagar-och-andra-styrmedel/Tillsyn-och-egenkontroll/Egenkontroll/>

2 A

Dokumenterad och fastställd fördelning av det organisatoriska ansvaret för sådana arbetsuppgifter som har betydelse enligt miljöbalken, förelagningar domar och beslut ska finnas.

Exempel på ansvar som kan behöva definieras är:

- Vem som ser till att provtagning och mätningar sker
- Vem som är ansvarig för driftkontroll
- Att lagstiftningen uppdateras
- Att personal informeras om förändring
- Att rutiner skrivs
- Att tillsynsmyndigheten kontaktas vid eventuell olycka.

2 B

Se sammanställning av lagar bilaga 1.

2 C

Ansvarig för att se till att lagar, förelagningar, domar och beslut följs och uppdateras bör finnas.

2 D

Ansvarsfördelningen ska vara fastställd och underskriven av högsta ansvarige för verksamheten (VD/Styrelse). Även om det är VD/styrelsen som bär ansvaret för miljöfrågorna ska dokumentation finnas, detsamma gäller för mindre verksamheter med en eller få anställda.

3

Följande förelagningar/förelagningar tar upp kraven på kontroll och provtagning.

NFS 2005: 15 om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter

Generella krav på mätning och provtagning i B- och C-verksamheter samt krav på dokumentation.

NFS 1990: 11 om kontroll av vatten vid ackrediterade laboratorier

Obligatorisk kontroll ska utföras av ackrediterat laboratorium. Ackrediterat laboratorium krävs inte om provtagning och mätning utförs av utbildad provtagare/motsvarande kompetens.

Kravspecifikation på utbildning ingår i förelagningen.

NFS 1990: 14 om kontroll av utsläpp till vatten - och markrecipient från anläggningar för behandling av avloppsvatten från tätbebyggelse.

Gäller för avloppsreningsverk > 200 pe (ej infiltrationsanläggningar och markbäddar).

Definitioner på pe samt specificerade krav för mätparametrar, kontroll av bräddat vatten, hantering och transport av prover, journalförning, underhållsåtgärder samt rapporteringskrav.

Rutiner för drift och kontroll

Handbok från Naturvårdsverket: Egenkontroll, en fortlöpande process (2001:3) sid 38-39.

Naturvårdsverkets allmänna råd om egenkontroll 2001:2

Processteknisk utrustning, maskiner, fordon och liknande bör kunna drivas och köras så att påverkan på människor och miljö blir så liten som det med skäligen insatser går att få den. För att uppnå detta bör verksamhetsutövaren ha och tillämpa rutiner för

- skötsel, underhåll och reparation,
- kalibrering och avläsning av instrument,
- att regelbundet och med lämpliga intervall undersöka skicket på befintlig utrustning, fysiska skyddsåtgärder m.m. och undersöka de rutiner för drift, skötsel, underhåll, kalibrering och avläsning som rör utrustningen/åtgärderna; så kan ske via egen eller inhyrd/inlånad personal,
- att åtgärda identifierade avvikelser eller brister (avvikelserutiner).

4 Riskbedömning

Mera om hur en riskbedömning kan göras finns i Handbok 2001:3 om Egenkontroll.

Se länk: <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-0113-2.pdf>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (tidigare Räddningsverket) har tagit fram "Handbok för riskanalys". Se mera under <http://www.msb.se>

5 Driftstörningar

Avloppsreningsverk som har en anslutning på över 500 pe ska kontrollera utsläppen av bräddat avloppsvatten från både reningsverk och ledningsnät. Vad som ska kontrolleras framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 1990:14.

Bräddning av avloppsvatten

i Sverige och Gävleborgs län, rapport 2009:1

http://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/Publikationer/2009/Braddning_av_avloppsvatten_i_Sverige_och_Gavleborgs_lan.htm

Bräddning från avloppsledningar – Kontroll av bräddning och bräddningsmängder, Naturvårdsverket allmänna råd 93:6

http://www.naturvardsverket.se/Documents/allmrad/ar_93_6.pdf

Uppströmsarbete

Svenskt Vatten har tagit fram broschyren "Tillsammans kan vi minska utsläppen av miljögifter" om hur hushållen kan bidra i uppströmsarbetet.

http://www.svensktvatten.se/web/P95_Mottagande_av_avloppsvatten.aspx

ANTECKNINGAR
